

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 84 0 П 071850 24 Рев
Бања Лука, 09.4.2025. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Јадранке Станишић као предсједника вијећа, Горјане Попадић и Тање Бундало као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Д.А. из К., заступан по пуномоћницима Мили Ковачевићу и Дајани Бешић, адвокатима из Градишке, против тужене В.М. из Б., заступана по пуномоћнику Драгану Радовићу, адвокату из Добоја, ради побијања дужникових правних радњи, одлучујући о ревизији тужене против пресуде Окружног суда у Добоју број 84 0 П 071850 24 Гж од 23.8.2024. године, на сједници одржаној 09.4.2025. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Дервенти број 84 0 П 071850 23 П од 13.3.2024. године је констатовано да уговор о поклону некретнина, закључен дана 01.12.2022. године између тужене као поклонопримца и њеног супруга Р.М. као поклонодавца, нема правно дејство према тужитељу у дијелу који је потребан за намирење његовог потраживања по пресуди тог суда од 05.4.2013. године, а преостали дио тужбеног захтјева је одбијен. Тужена је обавезана да тужитељу накнади трошкове поступка у износу од 3.872,50 КМ са каматом од пресуђења до исплате.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Добоју број 84 0 П 071850 24 Гж од 23.8.2024. године жалба тужене је одбијена и првостепена пресуда потврђена у досуђујућем дијелу.

Благовремено изјављеном ревизијом тужена побија другостепену пресуду због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се обје нижестепене пресуде преиначе тако да се тужбени захтјев у цијелости одбије или да се побијана пресуда укине и предмет врати другостепеном суду на поновно суђење.

У одговору на ревизију тужитељ побија наводе ревизије и предлаже да се иста одбије.

Ревизија није основана.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитеља да се утврди да у односу на њега нема правно дејство уговор којим је муж тужене истој поклонио сву своју непокретну имовину и то у дијелу потребном за намирење потраживања тужитеља које има према мужу тужене.

У поступку пред нижестепеним судовима утврђено је слиједеће чињенично стање: да је правоснажном пресудом првостепеног суда од 05.4.2013. године муж тужене обавезан да тужитељу плати износ од 19.882,000 КМ са каматом од 23.6.2008. године па до исплате и да му накнади трошкове спора у износу од 10.040,00 КМ са каматом од 05.4.2013. године до исплате; да је тужитељ 2022. године покренуо извршни поступак против мужа тужене ради принудног извршења наведене пресуде, тражећи да се извршење проведе на некретнинама именованог; да је муж тужене истој поклонио сву непокретну имовину коју је стекао по основу наслијеђа иза смрти своје пок. мајке В.М., о чему је код нотара 01.12.2022. године сачињен писмени уговор; да извршење на покретној имовини мужа тужене није успјело јер исти не посједује покретне ствари које могу бити предмет извршења, ради чега је извршни поступак на тим стварима обустављен.

На основу ових утврђења нижестепени судови су закључили да се у конкретном случају не ради о пригодном поклону, учињеном из захвалности, како тврди тужена, јер је предмет поклона била цјелокупна имовина мужа тужене, који је тим поклоном остао без имовине из које би тужитељ могао да намири потраживање утврђено правоснажном пресудом. Стога је тужбени захтјев усвојен.

Нижестепене пресуде су правилне и законите.

Право побијања је овлаштење повјериоца да у сврху свог намирења може, под одређеним условима, прогласити да су према њему без правног дејства правне радње које је предузео дужник, а које се тичу дужникове имовине. Овај правни институт је регулисан одредбама чл. 280. - 285. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО).

Побијањем се, иначе, регулише правни институт познат још у римском праву под називом паулијанске тужбе (*actio Pauliana*). Сврха овог института је заштита повјерилаца од несавјесних или немарних дужника.

Опште претпоставке побијања су: инсолвентност дужника, дужникова правна радња, оштећење повјериоца том правном радњом и да се побијањем те правне радње омогућава намирење повјериоца. Као услов за постојање овлаштења на побијање тј. за активну легитимацију тужитеља у спору о побијању, ЗОО поставља само захтјев да је потраживање повјериоца „доспјело за исплату“ и да извршење на имовини дужника није довело до његовог потпуног намирења или је вјероватно да до тога неће довести. Сама установа побијања се заснива, прије свега, на неуспјелости наплате извршног потраживања тј. на инсолвентности дужника. Овдје се поставља питање како ће се утврдити инсолвентност дужника и кад она постоји. У том правцу најјачи доказ је, свакако, неуспјех потпуног намирења утуженог извршног потраживања на дужниковој имовини, али и друге околности из којих се изводи вјероватна немогућност намирења.

Противник побијања тј. лице против којег повјерилац подиже тужбу за побијање може да оспори не само потраживање него и извршну исправу повјериоца као такву, с обзиром да, сходно начелу релативности пресуђене ствари, и одлука о извршности потраживања везује само странке које су у односном спору учествовале тј. дужника и повјериоца. Из тог разлога противник побијања је овлаштен да у својству дужниковог правног сљедника тужитељу као повјериоцу дужника ставља све приговоре који су и самом дужнику стајали на располагању, а које је дужник пропустио да истакне из нехата или из незнања, нпр. да потраживање није доспјело, да је дјелимично или потпуно

исплаћено, да је застарјело итд. Он даље може приговорити и доказивати да дужник има још и друге имовине из које се повјерилац може намирити.

„Правна радња“ је један од кључних елемената установе побијања. Правна радња је појам далеко шири од правног посла, јер док овај посљедњи обухвата само изјаве воље управљене на произвођење правних посљедица, под појам правне радње долази и извјестан број правних чињеница као што су поједине фактичке људске радње, негативни поступци, па и недопуштене радње. Укратко, појам правне радње обухвата све поступке дужника којима је његова имовина умањена, а то умањење је користило неком трећем лицу. Битно је да је услјед радње која се побија објективно дошло до негативне промјене у дужниковој имовини тј. да је она смањена одн. да је услјед ње намирење повјериоца осујећено или отежано.

Необорива је законска претпоставка (*praesumptio iuris et de iure*) да оштећење повјериоца постоји увијек када услјед извршења побијане правне радње дужник нема довољно средстава да намири повјериочево потраживање, што значи да противник побијања (овдје: тужена) не може доказивати супротно.

У односима између инсолвентног дужника и његових блиских сродника по правилу постоји обострана свијест, најчешће и намјера, да се предузетим располагањем нанесе штета повјериоцу (породична паулијанска тужба). Због личних односа у којима блиски сродници стоје са дужником, оправдано се претпоставља да су они у положају да познају материјално стање у којем се дужник налази те да је њима лакше да пруже доказ о свом незнању него повјериоцу да утврди супротно. Своје незнање ће блиски сродник по правилу доказивати објективним чињеницама, пошто се негативно стање свијести друкчије тешко може утврдити. Повјерилац који врши побијање по основу породичне паулијанске тужбе обавезан је доказати као посебну претпоставку одн. као посебан услов побијања једино то да је противник побијања тј. треће лице блиски дужников сродник, у смислу члана 281. став 2. ЗОО. Став 3. овог члана садржи услове под којима се може подизати квази - паулијанска тужба тј. тужба којом се побијају бесплатна располагања инсолвентног дужника. У овом случају се управо ради о квази -паулијанској тужби. Бесплатно располагање је свако оно располагање дужника за које он не може као накнаду захтијевати никакву протучинидбу од стране у чију је корист то располагање учињено. При томе није од значаја ни дужникова воља, ни мотив располагања, ни правна природа радње. Од бесплатних располагања у пракси се најчешће појављује поклон (као у конкретном случају). Квази - паулијанска тужба се одликује, прије свега, тиме што повјерилац није дужан доказивати ни позитивно знање ни скривљено незнање и то како код дужника тако ни код корисника јер се, с једне стране, оправдано сматра да је дужник знао да бесплатним располагањем наноси штету повјериоцу, док се, с друге стране, исто тако оправдано претпоставља да је то и трећем лицу као кориснику било познато или могло бити познато. За разлику од породичне паулијане, обје ове претпоставке су необориве (*iuris et de iure*) тј. корисник бесплатног располагања као противник побијања те претпоставке не може обеснажавати тако што ће поднијети противдоказе.

Члан 282. ЗОО предвиђа изузетке од могућности побијања, иако располагања наведена у том члану представљају оштећење за повјериоца. Ту спадају уобичајени пригодни поклони који се дају приликом значајнијих друштвених или породичних догађаја (за празнике, рођење, крштење, вјенчање, завршетак школе и сл.). Поклони учињени из захвалности обухватају оне дужникове радње којима он испуњава неку своју чисто моралну обавезу, као што је давање награде спасиоцу свог живота или живота чланова своје породице, спасиоцу имовине, љекару за успјешно обављено лијечење и сл. Ова

бесплатна давања морају бити у складу с дужниковим имовним стањем и приходима, али при томе треба узети у обзир и друге околности као што су повод и сврха давања, друштвени положај примаоца, лични однос даваоца према овоме и сл. У свим случајевима кад су давања из члана 282. ЗОО прекорачила дозвољену висину, побијати се може само прекорачена вриједност, а не и цијело располагање.

Тужена је у овој парници истакла приговор да се побија располагање које је обухваћено чланом 282. ЗОО као изузетак, али није доказала да побијано располагање има елементе уобичајеног и пригодног поклона одн. поклона датог из захвалности те да је поклон сразмјеран материјалним могућностима дужника. Поклон којим дужник сву своју непокретну имовину уступа свом блиском сроднику (супрузи) не може имати карактер поклона кога предвиђа одредба члана 282. ЗОО, што су правилно закључили и нижестепени судови.

Правилно је и схватање нижестепених судова да су у конкретном случају кумулативно испуњене све претпоставке за побијање дужникових правних радњи, о чему су ти судови дали исцрпне и увјерљиве разлоге, које у потпуности прихвата и овај суд, који разлози су утемељени на правилној оцјени исказа свједока и других изведених доказа, у смислу члана 8. Закона о парничном поступку ("Службени гласник Републике Српске" број 58/03 до 27/24, даље: ЗПП). Другостепени суд је, супротно наводима ревизије, одговорио на све релевантне жалбене приговоре, сходно члану 231. ЗПП.

Тужена у ревизији наводи да је њен муж постао власник спорних некретнина након покретања извршног поступка против њега одн. да је извршење покренуто прије закључења уговора о поклону, да тужитељ није тражио да се у јавним књигама упише забиљежба извршења, те да је закључењем анекса уговора о поклону престао да важи спорни уговор о поклону. Ови приговори не доводе у сумњу правилност и законитост нижестепених пресуда. Анекс је саставни дио уговора о поклону и њиме је само констатовано да је супруг тужене власник поклоњених некретнина. Неспорно је да се тужена на основу уговора о поклону укњижила као власник тих некретнина па је неаргументован њен приговор да су нижестепене пресуде неизвршиве јер је предмет поклона била имовина у државној својини. Из утврђеног чињеничног стања, које се не може побијати ни испитивати у ревизионом поступку (члан 240. став 2. ЗПП), јасно произилази да се ради о некретнинама које је супруг тужене наслиједио од своје мајке и које је поклонио туженој након доношења рјешења извршног суда којим је одређено извршење на тим некретнинама, па је очигледна његова намјера да оштети тужитеља као повјериоца и онемогући га да у извршном поступку наплати своје потраживање.

Из наведених разлога, а примјеном члана 248. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Предсједник вијећа
Јадранка Станишић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић